Cumhuriyet 26 ŞUBAT 2009 • PARASIZ EK • SAYI 993

KİTAP

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Yeşil Türbe
Museum-Ethnography

Emirsultan
Türbe ve Camii

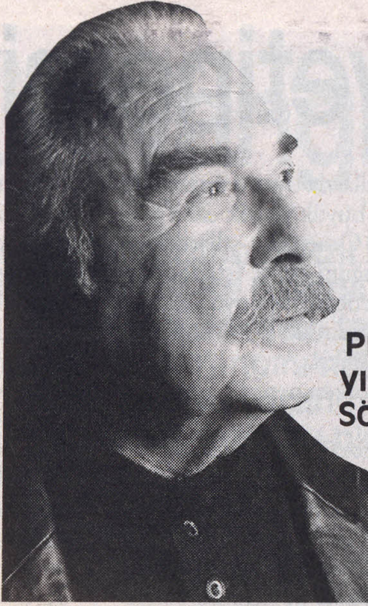
Bursa

OKURLARA

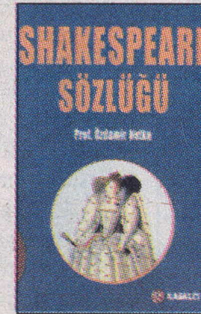
Kitabın bu yıl içindeki serüveni, Adana'dan sonra Bursa ile devam ediyor... Bu yıl yedincisi düzenlenecek olan TÜYAP Bursa Kitap Fuarı, 28 Şubat 2009 Cumartesi günü kapılarını kitapseverlere açacak. Yedi yıldır başarılı bir fuar dönemi geçiren Bursalılara kitaba gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkür etmek gerekiyor. TÜYAP Bursa Fuarcılık A.Ş. ve Türkiye Yayıncılar Birliği işbirliği ile TÜYAP Bursa Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezi'nde düzenlenecek olan Bursa 7. Kitap Fuarı yine bir izleyici rekoru kırmaya hazırlanıyor. Yaklaşık 200 yayınevi ve sivil toplum kuruluşunun katılımıyla düzenlenen Bursa 7. Kitap Fuarı'nda söyleşi, panel, şiir dinletisi ve okuma saati gibi doksan dolayında kültür ve edebiyat etkinliğinde 350 yazar, sanatçı, bilim adamı, gazeteci ve politikacı konuşmacı olarak yer alacak; yaklaşık 600 yazar okurlarıyla buluşup, kitaplarını imzalayacak. Girişin ücretsiz olduğu fuar, 28 Şubat-7 Mart 2009 tarihleri arasında 11:00 – 20:00 saatleri arasında, kapanış günü olan 8 Mart 2009 Pazar günü

Özdemir Nutku ile 'Shakespeare Sözlüğü'nü konuştuk

'Kendi türünün en kapsamlı sözlüğü'

Prof. Dr. Özdemir Nutku'nun sekiz yılda hazırladığı 'Shakespeare Sözlüğü' Kabalcı Yayınevi tarafından yayımlandı. Nutku ile kitabını konuştuk.

❒ **Ahmet BOZKURT**

-Daha önce Gösterim Terimleri Sözlüğü ile tiyatro alanındaki önemli boşluklardan birini dolduran bir çalışmaya imza atmıştınız. Hem tiyatroya hem de özel olarak Shakespeare'e ömür vakfeden bir yazın ve tiyatro adamı olarak yeni çalışmanızın süreci hakkında bizleri bilgilendirebilir misiniz? Ne kadar bir zamanda, ne tür güçlüklerden geçerek bu çalışma tamamlandı?

- Sekiz yıl kadar sürdü. 1997'de çalışmaya başladım. 2005'te tamamladım. 2006'da yayınevine verdim. İşte, yayınevinin titiz bir çalışması sonucu 2008 sonunda basıldı. Bu iş samanlıkta iğne aramak gibi bir şey. Bu kitabı bitirinceye kadar iki üç kitap yazabilirdim. Derleme çalışması hem çok zor, hem de nankör bir iş. Başvurduğum onlarca kaynak bazen birbirinden farklı anlamlar veriyordu. Defalarca Shakespeare'in yazdıklarını bu kaynaklarla karşılaştırarak en doğru kaynağı benimsedim. Bir de kaynaklar arasında anlam konusunda

- Bilindiği gibi, sözlük ve ansiklopedi birbirinden farklı başvuru kitaplarıdır. Ansiklopediler, bugün İnternette bulunan genel bilgileri veren yapıtlardır. Genel bilgi için yol göstericidir, ama bilimsel araştırmalar için yetersizdir. Bugün lisansüstü eğitim gören hiçbir öğrencimden İnternet bilgisi istemiyorum. Sözlük ise, sürekli başvurulması geren bir başvuru kitabıdır. Dil sürekli değişen bir yaratı olduğuna göre, eski ve orta İngilizce ile yazan Shakespeare'in yapıtlarını çevirmek için bir sözlük gereklidir. Bugün bazı çevirilerde yapılan yanlışlar, İngilizceyi mükemmel derecede bilenlerin bile, bugünkü İngilizceyi kullanarak çevirmelerinden ileri gelmiştir. Shakespeare'in şiirlerini, sonelerini çevirmek ile oyunlarını çevirmek de birbirinden farklıdır. Shakespeare'in titizlikle üstünde durduğu tavır-dil konusu, bizde zaman zaman göz ardı edilmiştir. Örneğin, Türkçe çevirisinde Macbeth ile Kapıcı aynı şekilde konuşurlar; bu da aradaki sınıf farkını ve tavrı yok eder. Özgün metinde Kapıcı'nın konuşması kuzey şivesi ile verilmiştir. Aynı şekilde, Hamlet ile Mezarcılar sahnesinde Mezarcılar, Hamlet'in düzgün İngilizcesiyle çelişir nitelikte argo konuşurlar. Shakespeare çevirirken bu da yeterli

çeviride genellikle doğrudan sona gelir. Bu yüzden Shakespeare'in vurgu sözcüğünü saptayıp ona göre çevirmek gerekir. Ayrıca onun düzyazı bölümleri ile koşuk bölümlerini olduğu gibi çevirmek gerekir. Eski çevirilerde buna dikkat edilmemiş, diyaloglar genellikle düzyazı olarak çevrilmiştir. Oysa oyunlarının koşuk bölümleri hem oyun, hem tavır, hem de şiir açısından çok güzeldir. Oyun çevirisi için tiyatrocu olmak gerektiği gibi, biraz da şair olmak başarıyı arttırır.

KAPSAM VE METOT

- Sözlüğün kapsamı ve metodu hakkında neler söyleyebilirsiniz?

- Sanırım, bu kendi türünün en kapsamlı sözlüğüdür. İngilizce **Glossary**'lere, yalnızca Shakespeare'in kullandığı sözcükler alınmıştır. Burada ise, Elizabeth döneminin argo sözcükleri kadar, Shakespeare dışındaki yazarların da yapıtları taranmıştır. Marlowe'un, Kyd'in, Greene'nin, Ben Jonson'un, Dekker'in, Webster'in vb. yapıtları da bir bir tarandı. Bu sözlüğü hazırlarken yöntemim, önce geniş bir araştırma yaparak sözcükleri derlemek oldu; bu uzun bir süreçti, aşağı yukarı altı yedi yıl sürdü. Geriye kalan iki yıl da bütün sözcüklerin tek tek kontrolü ve yazımı için kullanıldı. Benim için önemli olan, bu sözlüğün genç Shakespeare çevirmenleri için bilgilendirici ve destekleyici olmasıdır. Umarım, bu dileğim yerine gelir. ■

natçı, bilim adamı, gazeteci ve politikacı konuşmacı olarak yer alacak; yaklaşık 600 yazar okurlarıyla buluşup, kitaplarını imzalayacak. Girişin ücretsiz olduğu fuar, 28 Şubat-7 Mart 2009 tarihleri arasında 11:00 – 20:00 saatleri arasında, kapanış günü olan 8 Mart 2009 Pazar günü ise 11:00 – 19:00 saatleri arasında ziyaret edilebilir. Bursa kitap fuarının etkinliklerinin yer ve saatleri katılımcı yayınevleri adlarını sayfalarımızda bulabilirsiniz. Tüm yayıncıların ve okurların iyi bir fuar geçirmeleri en büyük dileğimiz.

Sayfalarımızda ayrıca Mario Levi ve Mahir Öztaş'la yeni kitapları üzerine yapılmış söyleşiler de yer alıyor. İlgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Bol kitaplı günler...

TURHAN GÜNAY
e-posta:
turhangunay@cumhuriyet.com.tr
cumkitap@cumhuriyet.com.tr

- Sekiz yıl kadar sürdü. 1997'de çalışmaya başladım. 2005'te tamamladım. 2006'da yayınevine verdim. İşte, yayınevinin titiz bir çalışması sonucu 2008 sonunda basıldı. Bu iş samanlıkta iğne aramak gibi bir şey. Bu kitabı bitirinceye kadar iki üç kitap yazabilirdim. Derleme çalışması hem çok zor, hem de nankör bir iş. Başvurduğum onlarca kaynak bazen birbirinden farklı anlamlar veriyordu. Defalarca Shakespeare'in yazdıklarını bu kaynaklarla karşılaştırarak en doğru kaynağı benimsedim. Bir de kaynaklar arasında anlam konusunda bazı ayırtılar (nüanslar) vardı. Doğruluğuna kanaat getirdiğim ayırtıyı aldım. Zaman zaman bu çalışmadan vazgeçmeyi düşünmedim değil. Ama başladığım bir işi bitirmeden rahat etmediğim için çalışmamı sürdürdüm. Kitabın basımında bir eksik var: 'Önsöz' basılmış, ama 'Giriş' basılmamış. 'Önsöz'den sonra, Shakespeare oyunlarını çevirmek isteyen genç çevirmenlere yardımcı olacak bir 'Giriş' yazmıştım: "Shakespeare'in İngilizcesi Üzerine Bazı İpuçları" başlığını atmıştım. Dilerim, biraz daha genişletilerek ikinci baskıya konulur.

SANATSAL BİR YARATI

- Sözlükler hep pratik bir başvuru kaynağı olarak görülegelmiştir. Batı'da özellikle ansiklopedi ve sözlük geleneğinin yaratıcı edimi oluşturan bir yapısının olmasına rağmen, bizde, özellikle Cumhuriyet döneminde, sözlük çalışmaları özellikle faydacı ve eğitici amaçlarla hazırlanan kaynaklar sıfatını taşıyor daha çok. Bu bağlamda "sözlük"ler üzerine neler söylersiniz? Çünkü Shakespeare Sözlüğü oylumlu bir çalışma. Her türlü bilgiye cevap verme özelliğinin yanı sıra sanatsal bir yaratı özelliği de taşıyor...

Shakespeare'in şiirlerini, sonelerini çevirmek ile oyunlarını çevirmek de birbirinden farklıdır. Shakespeare'in titizlikle üstünde durduğu tavır-dil konusu, bizde zaman zaman göz ardı edilmiştir. Örneğin, Türkçe çevirisinde Macbeth ile Kapıcı aynı şekilde konuşurlar; bu da aradaki sınıf farkını ve tavrı yok eder. Özgün metinde Kapıcı'nın konuşması kuzey şivesi ile verilmiştir. Aynı şekilde, Hamlet ile Mezarcılar sahnesinde Mezarcılar, Hamlet'in düzgün İngilizcesiyle çelişir nitelikte argo konuşurlar. Shakespeare çevirirken bu da yeterli değildir. Oyuncu için önemli olan vurgu sözcüğünü Shakespeare saptamıştır, çünkü kendisi de bir oyuncuydu. Örneğin, İngilizcede tümcenin başına gelen bir sözcük, şındaki yazarların da yapıtları taranmıştır. Marlowe'un, Kyd'in, Greene'nin, Ben Jonson'un, Dekker'in, Webster'in vb. yapıtları da bir bir tarandı. Bu sözlüğü hazırlarken yöntemim, önce geniş bir araştırma yaparak sözcükleri derlemek oldu; bu uzun bir süreçti, aşağı yukarı altı yedi yıl sürdü. Geriye kalan iki yıl da bütün sözcüklerin tek tek kontrolü ve yazımı için kullanıldı. Benim için önemli olan, bu sözlüğün genç Shakespeare çevirmenleri için bilgilendirici ve destekleyici olmasıdır. Umarım, bu dileğim yerine gelir. ■

Elizabeth Dönemi ve Shakespeare Sözlüğü/ *Özdemir Nutku/ İstanbul 2008, Kabalcı Yayınevi/ 786 s.*

SÖZLÜK'TEN BİR ÖRNEK

cicatrice: Yara izi ya da yüzdeki herhangi bir iz: *There will be large cicatrices to show the people* (CORİOLANUS II. 1: 148; HAMLET IV.3: 60); [seyrek olarak] işaret, damga: *lean upon a rush, The cicatrice and capable impressure Thy palm some innocent keeps* (SİZE NASIL GELİYORSA III. 5: 23).

virtue: 1. Erdem: *a humble suitor to your virtues* [yani: senato: ikili anlam] (TİMON III. 5:7; IV. HENRY II. 4:46; VIII. HENRY III.1:103); 2. Erkeklik, cesaret, yiğitlik: *Mark how his virtue, like a hidden sun, Breaks through his baser garments* (İKİ SOYLU AKRABA II.4:23; III.6:81; KRAL LEAR V.3: 104; IV. HENRY II.4:119; CORİOLANUS I.1:40; ANTONİUS & KLEOPATRA IV.8:17); 3. Üstün nitelik, meziyet: *that's right virtue of the medlar* (SİZE NASIL GELİYORSA III.2:120; KURU GÜRÜLTÜ II.1: 122; IV. HENRY III.1.124); 4. Beceri, hüner: *Having these virtues, I think he might be brought to play at tennis*; 5. Güç, etkili olma: *some virtue in my tears* (KRAL JOHN V.7:44; VENEDİK TACİRİ V.1:199; SİZE NASIL GELİYORSA V.4:103); (dolayısıyla) yararlı ot ya da bitki: *you unpublish'd virtues of the earth* (KRAL LEAR IV.4:16); 6. [Kişinin] gücü, otoritesi: *it is not in my virtue to amend it* (OTHELLO I.3:318; IV. HENRY IV.1:16; MACBETH IV.3:156); 7. Asıl olan, işin özü: *touch'd The very virtue of compassion in thee* (FIRTINA I.2:27; BİR YAZ GECESİ IV.1:169; TİMON III.5:8).

Cumhuriyet KİTAP

İmtiyaz Sahibi: Cumhuriyet Vakfı adına İlhan Selçuk ◊ **Genel Yayın Yönetmeni:** İbrahim Yıldız ◊ **Yayın Yönetmeni:** Turhan Günay ◊ **Sorumlu Müdür:** Miyase İlknur ◊ **Görsel Yönetmen:** Dilek Akıskalı ◊ **Yayımlayan:** Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. ◊ **İdare Merkezi:** Prof. Nurettin Mazhar Öktel Sok. No: 2, 34381 Şişli- İstanbul, Tel: 0 (212) 343 72 74 (20 hat) Faks: 0(212) 343 72 64 ◊ **Baskı:** DPC Doğan Medya Tesisleri, Hoşdere Yolu, 34850 Esenyurt - İSTANBUL. ◊ **Cumhuriyet Reklam: Genel Müdür:** Özlem Ayden/ **Reklam Müdürü:** Eylem Çevik ◊ Tel: 0 (212) 25198 74-75-0 (212) 343 72 74 ◊ Yerel süreli yayın ◊ Cumhuriyet gazetesinin ücretsiz ekidir.